

Felix Morrow

Anarkismen i Spanien

Artikeln publicerades ffg i den amerikanska tidskriften *New International*, vol.4 no.1, i januari 1938.

Utgivningen av Rudolf Rockers [*Den spanska tragedien*](#)¹ motiverar att vi riktar ett förslag till anarkisterna i den engelsktalande världen om en grundläggande diskussion om anarkismens roll i den spanska revolutionen. Som händelseutvecklingen kräver, är Rockers pamflett till stor del en fördömande anklagelse mot den borgerliga-stalinistiska kontrarevolutionen. Vi skriver under på varje kommatecken och bokstav i denna anklagelseakt. Våra kamrater över hela världen har förbundit sig som en grundläggande plikt att försvara CNT-arbetarna. Vi solidariserar oss villkorslöst med dem mot deras förtryckare. Vår egen press har till stor del underordnat vår kritiska analys av den spanska anarkismens strategi under den omedelbart trängande uppgiften att mobilisera till stöd för den förföljda anarkistiska rörelsen. Om Rockers nya arbete enbart var ett sådant försvar, då skulle vi vara enbart glada över att helt och fullt solidarisera oss med detsamma.

Den spanska tragedien är dock mer än ett försvarspamflett. Den är också ett försök att rättfärdiga CNT-ledningens grundläggande strategi. Inte nog med det, den "härleder" det borgerliga-stalinistiska förtrycket från Lenins och Trotskijs teorier som "endast" röjde vägen för Stalin, vars politik är "den logiska följderna av föregångarnas arbete".

Ingen kan ha undgått att lägga märke till det plötsliga utbrottet av anarkistiska och syndikalistiska angrepp på leninismens grunder. Kampen om Kronstadt år 1921 återupplivas som en brännande fråga! Man anstränger sig för att försöka utnämna stalinismen till bolsjevismens naturliga arvtagare. Trotskij och andra kamrater har analyserat dessa argument och utförligt tillbakavisat dem. Här vill jag bara betona en anledning till att dessa argument har fått en renässans: den katastrofala kurs som följts av den spanska anarkismens ledning har medfört att det har uppstått en stark halv-bolsjevistik strömning i den anarkistiska rörelsen. Durrutis Vänner, med stöd från delar av Frihetlig Ungdom och FAI, representerar denna tendens i Spanien. Deras erkännande av behovet av demokratiska maktorgan (sovjeter) och organ för att undertrycka bourgeoisin och dess direkt allierade (proletariatets diktatur) – lärdomar som man inte fått från böcker utan från den hårda spanska händelseutvecklingen – har inneburit slutet på anarkistiska fördomar mot den proletära statsmakten. Men detta är trotskism! Det anarkistiska ledarskapet utanför Spanien försöker därför vaccinera sina anhängare mot denna tendens genom att identifiera den med ... sin skoningslösa förföljare! (Inne i Spanien har denna metod dock inte använts särskilt mycket, av den enkla anledningen att CNT-ledningen fjäskar för Stalin.) Men detta knep gör inte att anarkismen slipper diskutera frågan med oss: den rörelse som leddes av deras spanska kamrater var det iberiska proletariatets största enskilda kraft; anarkismen har därmed fått sitt första test i stor skala; vad har detta test visat?

Vi hävdar att de spanska händelserna har visat anarkismens totala bankrutt som en vägledning för proletariatet på vägen mot det socialistiska samhället. Jag ska kort ta upp några nödvändiga diskussionspunkter:

I. Anarkismen blir klassarbetande under den sociala revolutionen.

Under perioder av stabilt borgerligt styre sporrar det anarkistiska hatet mot förtryck till kamp mot kapitalismen. Men i revolutionens smältdegel, då borgarklassen bara kan rida ut stormen

¹ Skriften gavs ut hösten 1937 på flera språk, även i svensk översättning av Federativs förlag under titeln (finns på marxistarkivet).

genom att erbjuda samarbete för att bygga det ”nya samhället”, då visar det sig att det anarkistiska motståndet mot proletariats diktatur är en ”icke-klass”-ideologi, med andra ord en klassarbetsideologi. Varför tog inte CNT makten den 19 juli 1936 eller föreslog maktövertagande genom demokratiska organ med rösträtt begränsad till arbetarna och bönderna? Notera det svar som ges av Rudolf Rocker, som betraktas som en av världsanarkismens viktigaste gestalter. När Rocker argumenterar mot den stalinistiska myten om att CNT försökte ta makten i maj 1937, säger han:

”Om CNT-FAI verkligen hade hyst sådana planer hade de under lång tid efter den 19 juli haft den bästa möjligheten att omsätta sina önsknings i handling, för deras enorma moraliska och fysiska överlägsenhet över alla andra fraktioner var sådan att helt enkelt inget kunde ha stått emot dem. Att de inte gjorde det, beror inte på att de saknade styrkan, utan *därför att de var emot varje diktatur, från vilken sida den än kommer.*”²

Observera att det anarkistiska kriteriet inte beror på den specifika spanska situationen, det är en blåkopie för alla revolutioner: klassarbete med alla kapitalister som inte tar till vapen mot massorna (de gör inte detta eftersom de ännu inte har styrkan!) är själva kärnan i den anarkistiska uppfattningen om vägen till socialismen. De spanska anarkisterna – och alla som följer dem i framtiden – ger således bourgeoisin upprättelse inför massorna, vårdar den, ger den tid att återupprätta sin styrka – och sedan göra helt om och krossa massorna.

II. En koalitionsregering är oundvikligen mot arbetarklassen.

Rocker är – för att uttrycka det milt – inte helt ärlig när han skriver en pamflett som inte en enda gång kommenterar det betydande faktum att CNT ingår i de valencianska och katalanska regeringarna! Dessa koalitioner med bourgeoisin, instrument för klassarbete under en revolutionär period, var de viktigaste verktygen med hjälp av vilka det borgerliga-stalinistiska blocket återtog makten från massorna. De gjorde detta genom att helt enkelt tillerkänna mer och mer makt till regeringen, dvs till den gamla borgerliga staten som för CNT fungerade som en ”röd front”, och de gjorde det med CNT-ledningens direkta samtycke.

Rocker gör sig skyldig till en vulgär anti-stalinism som inte tar hänsyn till den borgerliga statens roll, som för stalinismens del endast utgjorde den mest effektiva blodhunden.

”Om man kan förebrå de ledande elementen inom CNT-FAI något, så är det detta, att de visade dessa falska ’bröder’ [stalinisterna] större förtroende än vad de förtjänade, samt att de under de yttre omständigheternas förtvivlade tryck lät förleda sig till eftergifter, vilka senare blev – och måste bli – ödesdigra för dem.”

Detta, och andra lika vaga uttalanden av samma slag, påminner om de akademiska medgivanden av fel som stalinismen ibland avger som en läpparnas bekännelse till den kritiska marxismen, men vars exakta innehåll diskret överlämnas till framtida svängar och vändningar. Faktum är att CNT-ledningen begick sina grundläggande brott under Generalidad-regeringens första veckor (från 26 september och framåt), när stalinisterna fortfarande var hopplöst svaga i Spanien och inga ryska vapen ännu hade kommit. Vilka var dessa grundläggande brott? Att tillsammans med det borgerliga-stalinistiska blocket utfärda en rad dekret som utplånade revolutionen: dekretet att upplösa Centralkommittén för Kataloniens Antifascistiska Milis och överlämna dess befogenheter till ministerierna för försvar och inre säkerhet; dekretet att upplösa alla revolutionära kommittéer i hela Katalonien, dekretet att upprätta kommunala regeringar som byggde på fast proportionell representation från de olika partierna, dekretet att

² Citatet är här översatt från engelska upplagan. Motsvarande avsnitt i svenska upplagan lyder något annorlunda. Där står det: ”Det absurda påståendet att CNT—FAI i förbindelse med POUM ville rycka åt sig hela regeringsmakten i Katalonien det är så ’tillverkat’, att den som inte är både döv och blind måste begripa lögnen i detta. Hade CNT velat rycka åt sig makten, då kunde den gjort det långt innan. Att den inte gjorde det, beror inte på att styrka fattades, utan därpå att den principiellt är emot varje diktatur, från vilken sida den än kommer.”

avväpna arbetarna, dekretet om ersättning till godsägare och fabriksägare, dekreten att militarisera milisen under de borgerliga militära reglerna. Jag nämner bara de dekret som bourgeoisin föreslog och som CNT godkände. Jag ska inte ens nämna de åtgärder som är nödvändiga för den sociala revolution och som CNT misslyckades med att ens föreslå (nationalisering av banker, jord, etc., etc.).

Kan man tala om denna systematiska lagstiftning, godkänd av CNT, som ett ”fel”? Nej, CNT:s godkännande av detta härrörde från en grundläggande anarkistisk princip: vägran att skilja mellan arbetarstater och borgerliga stater. Därav följde CNT:s samarbete i en borgerlig stat, CNT:s godkännande av lagstiftningen för att stärka den borgerliga staten mot arbetarna. CNT-ledarnas brott kan inte tillskrivas deras förtroende för stalinisterna. I själva verket kan jag anföra sidor och kapitel som visar att de mycket väl förstod vilka deras stalinistiska medbröder var. Detta samarbete med reformisterna och borgerliga kontrarevolutionärer hade mycket djupare rötter: det följer från den anarkistisk teorin.

III. I dagens Spanien finns en korrupt, degenererad anarkistisk byråkrati.

Dogmatism kan förklara mycket: ledare som följer falska teorier kommer inte att erkänna det felaktiga i sina teorier, trots att händelserna visar detta. Men det är inte den enda förklaringen till CNT-ledningens nuvarande kurs. Femton månader av klassarbete, med innehavet av borgerliga regeringsposter, etc., har utkristalliserat ett byråkratiskt skikt i CNT, vilket känner samhörighet med de kommunistiska och socialistiska byråkratierna snarare än med CNT:s massor. Trots alla erfarenheter från de första koalitionsregeringarna försöker denna CNT-byråkrati bara återvända till regeringen och rädda ansiktet genom att tala om en ”anti-fascistisk” front, som bara är en omdöpt Folkfront. Under majdagarna undanhöll denna byråkrati för de kämpande arbetarna på barrkaderna att regeringen sände trupper från Valencia, att Generalidad bröt sina avtal, massakern i Tarragona, etc., etc. – enbart för att få arbetarna att kapitulera. Denna byråkrati uppmanar massorna att sätta sin tilltro till Caballero – samme Caballero som stod i spetsen för en regering som bojkottade den katalanska ekonomin, förhindrade en systematisk utveckling av en krigsindustri i Katalonien, förvägrade Aragon-fronten vapen, upprättade politisk censur av arbetarpressen, organiserade pretorianska styrkor [pretoriangarden var livvakter för den romerska kejsaren – öa] i form av storm- och civilgardister och *carabineros*, etc, etc. Denna byråkrati prisade Stalin, undertryckte all kritik av Moskva-rättegångarna och underlättade därmed de stalinistiska bödlarnas blodiga arbete. Denna byråkrati lyfte inte ett finger för att rädda Durrutis Vänner, deras utmanare om ledningen i CNT, från att förbjudas av regeringen. Man kan inte längre tala om att denna CNT-byråkratin bara gör misstag.

Ändå fortsätter anarkistiska kamrater, särskilt i den engelskspråkiga världen, i namn av enhet i handling till försvar för de spanska arbetarna, att tala om dessa brott och blir därmed medansvariga till dem. Medan de framlidna Camillo Berneri och Joaquin Ascaso, bland andra, inte tvekade att i Spanien offentligt kritisera CNT-byråkraternas politik, medan allt fler av CNT-rörelsens lokala tidningar talar ut, håller de amerikanska anarkisterna tyst om CNT:s tragiska kurs. Vem är betjänt av en sådan tystnad? Absolut inte den stora massorna i något land. Absolut inte revolutionens teoretiska grundvalar i något land. Vi har öppnat diskussionen. Vad har anarkisterna att säga?

Översättning: *Martin Fahlgren*

OBS: Av Felix Morrow finns på marxistarkivet även boken: [Spanien 1931-1937](#)